

Goda råd om **VEDELDNING**

Vedeldning är en konst. Det krävs att man vet en hel del om egenskaperna hos olika bränslen och pannor. Den som eldar med ved kan själv påverka förbränningsförloppet så att energiutbytet förbättras och utsläppen av sot och stoft blir så små som möjligt.

Det är bra att elda med ved eftersom det är en förnyelsebar energikälla till skillnad från t ex olja och det finns gott om bränsle. Den stora invändningen mot vedeldning är att den ger höga utsläpp av tjära och kolväten men om man lär sig elda på ett riktigt sätt och använder en bra utrustning kan både utsläppen och vedförbrukningen minska.

Tänk på grannarna!

Miljö- och hälsoriskerna för dig själv och dina grannar beror helt på hur du eldar. Forskning har visat att rökgasernas innehåll av cancerframkallande ämnen är betydande. Röken kan dessutom verka irriterande på luftvägarna och upplevas som jobbig för astmatiker och allergiker. Sot kan även smutsa ned, ex tvätt som hängts ut för torkning eller vädring.

Hur många eldar med ved?

Drygt 50% av alla värmepannor i Sverige eldas med ved. Ungefär 3% av dessa har en miljögodkänd anläggning, d v s en keramisk panna som är kopplad mot en ackumulatortank med tillräcklig volym. Vid nyinstallation/byte av panna väljer anmärkningsvärt nog fler än 50% anläggningar som inte är klarar miljökraven trots att den godkända tekniken inte är dyrare.

Hur hanteras ved?

En förutsättning för att få minimala utsläpp, maximalt värmeutbyte och därmed god ekonomi är att använda torr ved.

Nedan anges några saker som är viktiga att tänka på vid hantering av ved:

- Avverka träden under deras viloperiod, d v s under vinterhalvåret och låt dem torka under sommaren.
- Kapa och klyv veden så att torkningsprocessen kommer igång.
- Torka och lagra veden genom att stapla den på någon form av underlag så att den ej kommer i direkt kontakt med marken. Ett regnskydd, exempelvis ett enkelt tak, bör placeras över veden (täck ej med plast eller presenning). Se till att veden skyddas mot regn, men tänk på att luften skall ha fritt spelrum så att det inte blir fuktigt. Veden kan då börja mögla.

Vad är rätt eldningsteknik?

En grundregel som gäller alla anläggningar är att man måste sørja för att lufttillförseln till eldningshärden är god. Stäng inga spjäll! Se till att friskluftsintaget i pannrummet inte är tilltäppt. Om draget är dåligt, ta reda på om skorstenen är rätt dimensionerad för din anläggning.

Utsläppen av sot och tjära är störst under uppeldningsfasen och vid varje nytt vedinlägg.

Se till att du snabbt får ordentlig fyr och hög temperatur i eldstaden när du tänd en brasa. Tänd med torra stickor samt eventuellt lite papper och låt elden ta sig i finhuggen ved innan du lägger på några vedträn.

När du väl tänt din brasa är det viktigt att du har en ordentlig glödbädd vid varje bränsleinlägg. Raka ihop glödbädden. Stapla veden så att ett litet mellanrum lämnas mellan vedträna för att få

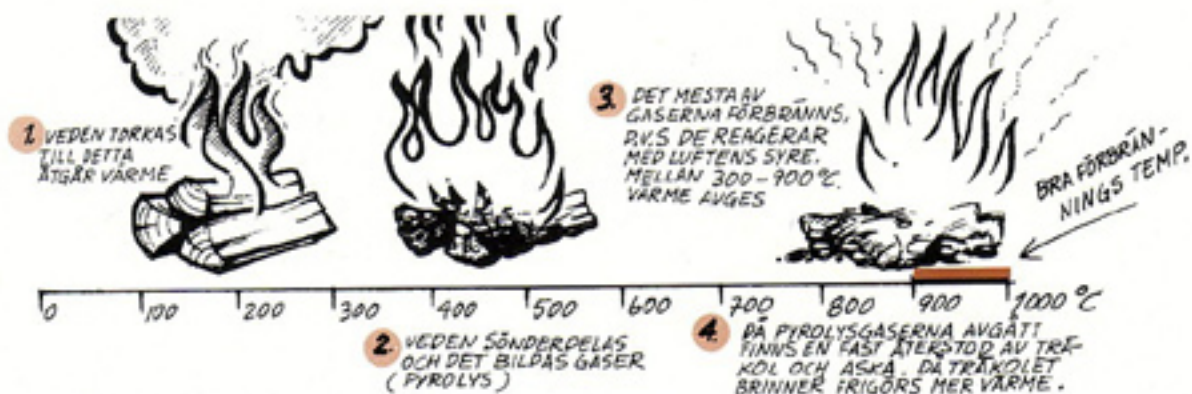
ordentlig luftinblandning. Ha fullt pådrag av luft – håll spjäll eller luckor öppna – tills du fått ordentlig fyr. Ju mer finhuggen veden är desto intensivare brinner det.

Pyrelta inte, då får inte härden tillräcklig förbränningstemperatur. Håll tilluftspjällen och rökgasspjäll helt öppna hela tiden (om inte fabrikannten föreskriver annorlunda).

En rest av ljus grå aska återstår om förbränningen varit bra. Sot- och tjäravsättningar på glasluckor, pannväggar och i rökgången tyder på att lufttillförseln är dålig.

Vad händer vid förbränning?

Ved innehåller, liksom andra organiska bränslen, lagrad solenergi. Vid förbränning frigörs denna och avges till omgivningen i form av värme.

Elda inte avfall!

Det är inte tillåtet att elda hushållsavfall (d v s avfall som normalt uppkommer i samband med boende och som inte kan återvinnas, återanvändas). Vid eldning av ex en del plastavfall frigörs klororganiska och andra hälsofarliga ämnen med rökgaserna. Eldning av större mängder papper kan orsaka olägenhet, eftersom det bildas sotflagor som smutsar ner och kan välla brand. Impregnerat virke får absolut inte eldas. Detta virke innehåller giftiga tungmetaller som frigörs vid förbränning.

Röken avslöjar dig!

Eftersom veden alltid innehåller en viss mängd vatten är röken vid en bra förbränning under kalla dagar nästan vit då vattenånga kondenserar. Under varma dagar är röken nästan osynlig och ses bara som ett värmedaller. Vid dålig förbränning får du svart rök med kraftig lukt eller en gulaktig rök som tyder på innehåll av många tjärämnen.

De flesta cancerframkallande ämnena finns i den synliga röken.

Elda för fullt och lagra istället för att pyra!

Befintliga villapannor är ofta för stora för värmebehovet i våra välisolerade bostäder. En stor andel av landets småhus har inte större effektbehov än 5–10 kW, men trots detta är effekten för flertalet villapannor runt 20–25 kW. För att undvika pyrelidning hela dagarna i denna typ av villapanna är det lämpligt att komplettera med en ackumulatortank (lagringstank).

Detta gör att man kan elda pannan optimalt och lagra värme för hela dygnet. Effekterna blir mer värme från mindre mängd bränsle, mindre sot och mindre rökgasutsläpp.

En ackumulatortank för en villa bör ha en vattenvolym om minst 1 500 liter (ex 2 st à 750 l) för att kunna utnyttjas effektivt.

TÄNK PÅ ATT

Ökad fukthalt i veden minskar värmeverdet. Det går åt en större mängd fuktig ved än torr för att få ut samma värmemängd.

Viktigt! Innan du bestämmer dig, för vedeldning!

- Ta kontakt med skorstensfejarmästaren om vilka installationer som krävs och för att utreda om skorstenen, röckanaler m m klarar en anslutning.
- I vissa fall krävs även byggnmälan. Detta gäller t ex nyinstallation av eldstäder och ny- eller väsentlig ombyggnad av skorsten/röckanaler.
- Begär att få eldningsanvisning från fabrikanter.

Du som vill nyinstallera eller byta eldstad TÄNK PÅ ATT

Välj en anläggning som vid normal användning i ditt hushåll har de bästa förutsättningarna att ge god förbränning dvs som är anpassad till ditt effekt- och värmebehov och ditt "livsmönster".

- Välj en "miljötestad" kamin eller panna med ackumulatortank om du vill elda kontinuerligt med fasta bränslen. Många köper idag kombi-pannor där uppvärmningen kan ske med olja alternativt ved. Dessa pannor är dock sällan konstruerade på ett sätt som gör dem lämpliga att eldas kontinuerligt med fasta bränslen. Förbränningen är ofta dålig och verkningsgraden lägre än i pannor avsedda enbart för ved.
- Om du vill trivsel elda lite då och då är det bäst med en braskamin, som ger mer direkt värme. En kakelugn håller värmen längre och är därför bättre om man eldar ofta för att eventuellt komplettera den huvudsakliga värmekällan.

TÄNK PÅ ATT

Använda din anläggning klokt bl a genom att enbart elda med torrt bränsle och utnyttja god eldningsteknik.

TÄNK PÅ ATT

Eldning med fasta bränslen ger avsättning av mer sot och tjära i rökgångarna. En bra och säker funktion förutsätter täta sotningsintervall.

Frågor och lästips

Frågor om:

Installationer och förbränning

GRANDS SÖDERBYGGNAD AB, tfn 21 07 07

~~BRANDFÖREBYGGARNA~~

Husförsäkring m m – Försäkringsbolag bl a

Länsförsäkringar Gotland, tfn 28 18 50

Folksam, tfn 28 80 00

Trygg-Hansa, tfn 21 73 15

0771111600

Skandia Försäkrings AB, tfn 21 70 40.

Bygglov/anmälan

Stadsarkitektkontoret, tfn 26 92 09.

Allmänna frågeställningar och klagomål

Miljö- och hälsoskyddskontoret, tfn 26 93 82, 83.

Tips på ytterligare information/litteratur:

Braskaminer och vedeldning

En handbok om ved, vedeldning och braskaminer, Konsumentverket, 1981.

Det superisolerade huset

Wolgaström Mats, Gullfiber AB, 1982.

Elda med ved

Forslund Björn, Täby: Larsson, 1980.

Vedboken. Modern vedeldning i villa
Krögerström Lars, 1994.

Länsförsäkringar har en hel del informationsmaterial, t ex om ombyggnadsteknik för befintliga villapanor, ackumulering och eldstäder och rökkanaler.

Denna broschyr är framtagen av miljö- och hälsoskyddskontoret i samarbete med Länsförsäkringar Gotland och Skorstensfejarmästare. Broschyren bygger på Naturvärdsverkets skrift, Miljövänlig vedeldning (1985).

GOTLANDS
KOMMUN